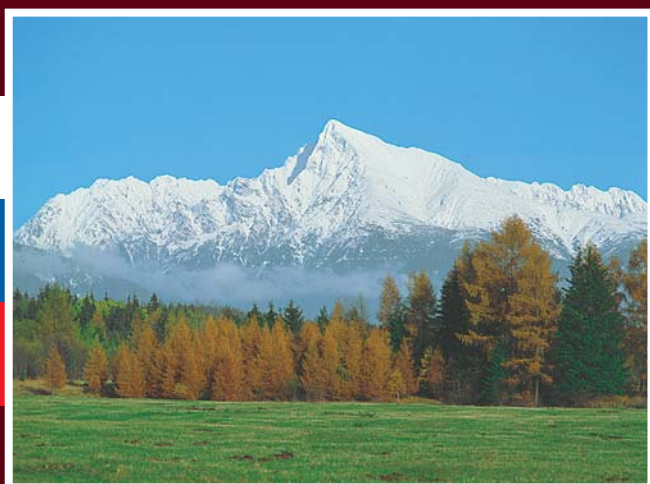

**Ministerstvo životného prostredia
Slovenskej republiky**

**SPRÁVA O STAVE
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
V ROKU 2011**

**Slovenská agentúra
životného prostredia**

**ZOZNAM
VYBRANÝCH
POUŽITÝCH
SKRATIEK**

BSK ₅	- Biochemická spotreba kyslíka - päťdňová	CHA	- Chránený areál
BÚ SAV	- Botanický ústav Slovenskej akadémie vied	CHSK	- Chemická spotreba kyslíka
CFCS	- Chlorofluorokarbóny	CHÚ	- Chránené územie
CITES	- Dohovor o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora)	IH	- Imisná hodnota/limit
		INES	- Medzinárodná stupnica pre hodnotenie udalostí na jadrových zariadeniach
CSD	- Komisia OSN pre trvalo udržateľný rozvoj	INSPIRE	- Infraštruktúra priestorových informácií v Európe (Infrastructure for Spatial Information in Europe)
CR	- Kriticky ohrozený druh rastlín a živočíchov	IPKZ	- Integrovaná prevencia a kontrola znečistenia
ČOV	- Čistiareň odpadových vôd	IUCN	- Medzinárodná únia pre ochranu prírody (International Union for Conservation of Nature)
D.U.	- Dobsonove jednotky		- Jadrová elektrárň
EBO	- Elektrárň Jaslovské Bohunice	JE	- Koordinovaný cielený monitoring
Ed	- Endemické druhy rastlín a živočíchov	KCM	- Komunálny odpad
EC	- Európska komisia	KO	- Kultúrna pamiatka
EDETA	- Kyselina etyléndiamintetraoctová	KP	- Konceptia územného rozvoja Slovenska
EHS	- Európske hospodárske spoločenstvo	KURS	- Lesné pozemky
EDoK	- Európsky dohovor o krajine	LP	- Látky škodiace vodám
EGN	- Európska sieť geoparkov	LŠV	- Medzinárodná agentúra pre atómovú energiu
EIA	- Posudzovanie vplyvov na životné prostredie	MAAE	- Minimálna detekovateľná aktivita
EIONET	- Európska environmentálna informačná a monitorovacia sieť	MDA	- Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR
		MDPaT SR	- Ministerstvo financií SR
EK	- Európska komisia	MF SR	- Mestská hromadná doprava
EMAS	- Environmentálne manažérstvo a audit	MHD	- Mechanicko-chemická čistiareň odpadových vôd
EMEP	- European Monitoring and Evaluation Programme (Program pre monitorovanie a hodnotenie diaľkového prenosu znečistenia ovzdušia v Európe)	MCH ČOV	- Mechanicko-chemicko-biologická čistiareň odpadových vôd
		MCHB ČOV	- Maloplošné chránené územie
EMO	- Elektrárň Mochovce	MCHÚ	- Ministerstvo kultúry SR
EMS	- Systémy environmentálneho manažérstva	MK SR	- Monitoring lovej zveri a rýb
ENO	- Elektrárň Nováky	MLZ	- Ministerstvo obrany SR
EOAR	- Ekvivalentná objemová aktivita radónu	MO SR	- Ministerstvo pôdohospodárstva SR
ERDF	- Európsky fond regionálneho rozvoja	MP SR	- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
ES	- Európske spoločenstvo	MPSVaR SR	- Mestská pamiatková zóna
EÚ	- Európska únia	MPZ	- Ministerstvo pôdohospodárstva, životného prostredia a regionálneho rozvoja SR
EVO	- Elektrárň Vojany	MPŽPRR SR	- Monitoring spotrebného koša
EVP	- Environmentálne vhodný produkt	MSK	- Ministerstvo vnútra SR
EX	- Vyhynuté druhy rastlín a živočíchov	MV SR	- Ministerstvo zdravotníctva SR
FAO	- Organizácia OSN pre výživu a poľnohospodárstvo	MZ SR	- Ministerstvo životného prostredia SR
		MŽP SR	- Klasifikácia ekonomických činností
FM	- Finančné memorandum	NACE	- Národný emisný inventarizačný systém
GGN	- Svetová sieť geoparkov	NEIS	- Nepolárne extrahovateľné látky
GIS	- Geografický informačný systém	NEL	- Národná kultúrna pamiatka
GMO	- Geneticky modifikované organizmy	NKP	- Nerozpustené látky
HBÚ	- Hlavný banský úrad	NL	- Národné lesnícke centrum
HCB	- Hexachlórbenzén	NLC	- Národná monitorovacia sieť kvality ovzdušia
HDP	- Hrubý domáci produkt	NMSKO	- Nemetánové prchavé organické zlúčeniny
HZ	- Historická zeleň	NMVOC	- Národný park
CHKO	- Chránená krajinná oblasť	NP	

ZOZNAM VYBRANÝCH POUŽITÝCH SKRATIEK A TEXTY K OBRÁZKOM

NPP	- Národná prírodná pamiatka
NPR	- Národná prírodná rezervácia
NR SR	- Národná rada Slovenskej republiky
O	- Ostatný odpad
ObÚŽP	- Obvodný úrad životného prostredia
OcÚ	- Obecný úrad
ODP	- Potenciál poškodzujúci ozón
OECD	- Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OH	- Odpadové hospodárstvo
OKEČ	- Odvetvová klasifikácia ekonomických činností
OOPaK	- Odbor ochrany prírody a krajiny
OP	- Ochranné pásmo
OPM	- Operatívna porada ministra
OSN	- Organizácia spojených národov
OÚ	- Okresný úrad
OÚŽP	- Okresný úrad životného prostredia
OV	- Odpadová voda
PAH	- Polyaromatické uhľovodíky
PCB	- Polychlórované bifenyly
PCT	- Polychlórované terfenyly
PD	- Poľnohospodárske družstvo
PDE	- Príkon dávkového ekvivalentu
PEZ	- Prvotné energetické zdroje
PFCs	- Perfluorokarbóny
PHO	- Pásmo hygienickej ochrany
PIENAP	- Pieninský národný park
POD	- Program obnovy dediny
POPs	- Perzistentné organické látky
PP	- Prírodná pamiatka
PPF	- Poľnohospodársky pôdny fond
PPKP	- Plošný prieskum kontaminácie pôd
PR	- Prírodná rezervácia
PRLA	- Pamiatková rezervácia ľudovej architektúry
PU	- Pamiatkový ústav
PZ	- Pamiatková zóna
RAO	- Rádioaktívny odpad
RAS	- Rozpustené látky žihané
REZZO	- Register emisií a zdrojov znečisťovania ovzdušia
RE	- Rada Európy
RISO	- Regionálny informačný systém o odpadoch
RL	- Rozpustené látky
RN	- Rozpočtové náklady
ROS	- Regionálne osvetové stredisko
RS	- Rehabilitačná stanica
RSV	- Rámcová smernica o vodách
RÚRAO	- Republikové úložisko rádioaktívnych odpadov
SAV	- Slovenská akadémia vied
SAŽP	- Slovenská agentúra životného prostredia
SBS	- Slovenská botanická spoločnosť
SD	- Svetové dedičstvo
SE	- Slovenské elektrárne
SEZ	- Slovenské energetické závody
SH	- Spoločenská hodnota
SHMÚ	- Slovenský hydrometeorologický ústav
SIŽP	- Slovenská inšpekcia životného prostredia
SKOS	- Slovenská certifikačná spoločnosť
SMOPaJ	- Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva

SNR	- Slovenská národná rada
SPP	- Slovenský plynárenský priemysel
SR	- Slovenská republika
SRZ	- Slovenský rybársky zväz
SSE	- Stredoslovenské elektrárne
SSJ	- Slovenská správa jaskýň
STN	- Slovenská technická norma
SÚRMS	- Slovenské ústredie radiačnej monitorovacej siete
SV	- Skupinový vodovod
ŠFK	- Štátny fond kultúry
ŠGÚDŠ	- Štátny geologický ústav Dionýza Štúra
ŠOP SR	- Štátna ochrana prírody SR
ŠR SR	- Štátny rozpočet SR
ŠÚ SR	- Štatistický úrad SR
TANAP	- Tatranský národný park
TMP	- Trvalá monitorovacia plocha
TSP	- Celkový poľietavý prach (Total Suspended Particles)
TTP	- Trvalé trávne porasty
TU	- Technická univerzita
TZL	- Tuhé znečisťujúce látky
ÚEV	- Územia európskeho významu
ÚGKK SR	- Úrad geodézie, kartografie a katastra SR
UHB	- Umelé hniezdne budky
UHP	- Umelé hniezdne podložky
ÚJD SR	- Úrad jadrového dozoru SR
ÚKSÚP	- Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky
UMB	- Univerzita Mateja Bela
UNCED	- Konferencia OSN o životnom prostredí a rozvoji (United Nations Conference on Environment and Development)
UNDP	- Rozvojový program OSN
UNEP	- Environmentálny program OSN
UNESCO	- Organizácia OSN pre vzdelávanie, vedu a kultúru
ÚPN VÚC	- Územný plán veľkých územných celkov
ÚSES	- Územný systém ekologickej stability
ÚVZ SR	- Úrad verejného zdravotníctva SR
VaK	- Vodárne a kanalizácie
VD	- Vodné dielo
VH akcie	- Vodohospodárske akcie
VN	- Vodná nádrž
VOC	- Prchavé organické látky
VÚC	- Veľký územný celok
VÚD	- Výskumný ústav dopravný
VÚP	- Výskumný ústav potravinársky
VÚPOP	- Výskumný ústav pôdoznalectva a ochrany pôdy
VÚVH	- Výskumný ústav vodného hospodárstva
WB	- Svetová banka
WHC	- World Heritage Centrum
WHO	- Svetová zdravotnícka organizácia
Zb.	- Zbierka zákonov (do roku 1998)
ZO	- Zafažená oblasť
Z. z.	- Zbierka zákonov (do roku 1993)
ZSE	- Západoslovenské elektrárne
ZZL	- Základné znečisťujúce látky
ŽP	- Životné prostredie

**TEXTY
K OBRÁZKOM**

Obálka vpredu

- Sokol rároh (Falco cherrug)
 - Podoba: Nový most v Bratislave a Markušovský skalný hrib
 - Lalia cibulkonosná (*Lilium bulbiferum*)
1. • Symboly: Sídlo prezidenta - Grassalkovichov palác v Bratislave a Kriváň (2494 m n. m.) v TANAP
 2. • Srdce Hrádku – súčasť svetového dedičstva (Ochtinská aragonitová jaskyňa)
 4. • Stará radnica v Bratislave
• Dóm sv. Alžbety v Košiciach
 10. • Nebo nad nami
 11. • Životodarné ovzdušie
 12. • Nebeské oko
 13. • Blahodarné svetlo
 24. • Lúče života
 28. • Nad vodnou nádržou Ľuboreč
 30. • Chorvátske rameno Dunaja v Bratislave
 31. • Ústie Váhu do Dunaja
 32. • Na vyvrtanie studne

33. • Návštevnosť Aquatermal Dolná Strehová narastá
34. • Sporadicky využívaný prameň Bušince
35. • Vrtanie studne na Veľkolélskom ostrove
37. • Pitná voda v Španej Doline
48. • Ťažené nerasty Starých Hôr
50. • Denná – cisárska štólna v Španej Doline (Banskobystrický geopark)
52. • Opustený Čamovský bazaltový lom – budúca náučná lokalita
62. • Prvý zatúlaný medveď na sídlisku v Lučenci
65. • Biotop Podunajska
67. • Korvínova lipa v Bojniciach
68. • Svetové dedičstvo – NPP Gombasecká jaskyňa
71. • Pod Rozsutcom v NP Malá Fatra
72. • Hlavové vrby na dunajskom Veľkolélskom ostrove
75. • Chránené vodné vtáctvo z CHVÚ (labuť)
76. • Hurá, prírastok obyvateľstva na Slovensku sa zvyšuje
77. • Najväčšie mestá SR lákajú a rastú
• Výmera ornej pôdy sa znižuje
78. • Pôdu a kúriu vo Veľkých Dravciach treba oživiť
79. • Úprava environmentu obce Lupoč
80. • Oravská Lesná – víťaz súťaže Dedina roka 2011

- 89. • Na Medzinárodnom dni biodiverzity na Filákovskom hrade
- 101. • Bývalý lom – Steblová skala v Novohradskom geoparku
- 103. • Víťazi prvej medzinárodnej súťaže ENERSOL v SR
- 110. • Svetlá ciest v Bratislave
- 111. • Dopravná sieť v doline Hrona
- 113. • Dobytok pomáha prírode na Veľkolélskom ostrove
- 114. • Rastlinná produkcia v kotlinách Slovenska
- 115. • Deficit vody vo vodnej nádrži Ružiná
 - Živočišna výroba v Závadke
- 116. • Tradičné poľnohospodárstvo v Brezničke
- 117. • Pitná voda prioritou environmentálnej politiky
- 119. • Patríme na pasienky Slovenska
- 121. • Malý a veľký v Malej obore pri Teplom Vrchu
- 122. • Lesné ekosystémy nepredstavujú len drevnú hmotu
- 124. • Huby ako súčasť ekosystémov
- 125. • Rozdielne biotické činitele v CHKO Záhorie
 - a v NP Slovenský raj
- 126. • Mal by odpadnúť len na jeseň
- 129. • V časti Komárňanskej pevnosti atraktívna reštaurácia
- 130. • Turistika v prielome Hornádu (NP Slovenský raj)
- 135. • NP Muránska planina dosiahol 15 rokov
- 138. • Odpadkový kôš v lese
- 140. • Propagácia zhodnocovania odpadu na Envirofilme
- 142. • Symbióza autovraku a inváznej rastliny
- 143. • Triedenie komunálneho odpadu v Bratislavskom lesoparku
- 144. • Zhodnocovanie bioodpadu v AGRO CS SLOVAKIA
- 145. • Spracúvanie bioodpadu vo Veľkých Dravciach
 - Slovenský rekord detí na Envirofilme 2011
- 146. • Zhodnocovanie plastov a Zelená škola
- 147. • Bioodpad – využiteľná surovina
- 150. • Čaká nás adaptácia na zmenu klímy
- 152. • Naša dĺžka života narastá
- 156. • Jadrová elektrárň Mochovce
- 157. • Biopotraviny
- 158. • Ošetrované len slnkom
- 159. • Čo by preukázala analýza tejto šfuky?
- 160. • Environmentálne záťaž v Liptovskom Hrádku a Žiari
- 164. • Nepatrim medzi GMO
- 168. • V roku 2011 OECD hodnotila environmentálnu výkonnosť SR

- 174. • EMAS čaká novelizácia zákona
- 175. • Z úspešného seminára o EMAS
- 176. • Environmentálna výchova v Novohradskom geoparku
- 177. • Radšej by som ju videl živú
- 179. • Parkové úpravy environmentu obcí z eurofondov
- 192. • Svetové dedičstvo v Hertvartove
- 193. • Príhovor ministra životného prostredia na TOP
 - v Častej – Papierničke
- 194. • Ocenenie mladých environmentalistov na Envirofilme 2011
 - Bratislavský lesopark
- 195. • Zo súťaže Dedina roka 2011
- 196. • Hraničné rieky – na severe Dunajec a na juhu Dunaj
- 197. • Pred reprodukciou
- 199. • Svetové dedičstvo v obci Bodružal
- 200. • Hajnáčka súčasť Novohradského geoparku
 - Devätnásť od roku 1993

Obálka vzadu

- Brčká v SD – NPP Gombasecká jaskyňa
- Podoba: Nový zámok v SD Banská Štiavnica
 - a PP Krková skala v NP Veľká Fatra
- Snežienka jarná (*Galanthus nivalis*) – zvestovateľ
 - Envirojari 2011

OBSAH

PREDSLOV	3
ZLOŽKY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ICH OCHRANA	5
OVZDUŠIE	5
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	5
Emisná situácia	5
Imisná situácia	15
Ohrozenie ozónovej vrstvy Zeme	23
VODA	25
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	25
Povrchové vody	25
Podzemné vody	31
Zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou	36
Odvádzanie a čistenie odpadových vôd	39
Vody na kúpanie	42
Eutrofizácia	42
HORNINY	43
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	43
Geologické faktory životného prostredia	43
Geotermálna energia	49
Staré banské diela	49
Bilancia zásob ložísk	50
PŮDA	53
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	53
Bilancia plôch	53
Monitoring pôd a ich kvalita	53
RASTLINSTVO, ŽIVOČÍŠTVO A CHRÁNENÉ ČASTI PRÍRODY	57
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	57
Rastlinstvo	57
Živočíšstvo	60
Biotopy	64
Starostlivosť o chránené časti prírody	65
MESTSTSKÉ A VIDIECKE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	76
PRIESTOROVÉ USPORIADANIE A FUNKČNÉ VYUŽÍVANIE ÚZEMIA	76
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	76
Osídlenie a demografický vývoj	76
Vývojové trendy v štruktúre plôch	77
Územné plánovanie	78
VIDIECKE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	79
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	79
Starostlivosť o vidiecke životné prostredie	79
MESTSKÉ ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	81
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	81
Starostlivosť o mestské životné prostredie	81
Zeleň v sídlach	82
HODNOTOVÁ DIFERENCIÁCIA, OCHRANA A TVORBA KRAJINY	83
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	83
Hodnotová diferenciácia krajiny a krajinná diverzita	83
Európsky dohovor o krajine	84

Rámcový dohovor o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát	84
Pamiatkový fond	85
Svetové dedičstvo	87
Európske dedičstvo	89
Geoparky	89
ENVIRONMENTÁLNA REGIONALIZÁCIA	90
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	90
Environmentálna regionalizácia Slovenska	90
PRÍČINY A DÔSLEDKY STAVU ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA	94
VPLYVY HOSPODÁRSKYCH ODVETVÍ NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	94
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	94
Priemysel	95
Ťažba nerastných surovín	101
Energetika, teplárenstvo a plynárenstvo	103
Doprava	108
Poľnohospodárstvo	113
Lesné hospodárstvo	119
Rekreácia a cestovný ruch	129
ODPADY	137
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	137
Odpady a odpadové hospodárstvo	137
Obaly a odpady z obalov	145
Cezhraničná preprava odpadov – dovoz, vývoz a tranzit odpadov	146
KLIMATICKÉ ZMENY	148
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	148
Emisie skleníkových plynov	148
Dôsledky klimatických zmien	149
Medzinárodné záväzky v predchádzaní rizík zmeny klímy	150
ZDRAVIE OBYVATELSTVA	151
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	151
Chorobnosť a úmrtnosť	151
RIZIKOVÉ FAKTORY V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ	153
FYZIKÁLNE RIZIKOVÉ FAKTORY	153
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	153
Radičná ochrana	153
Činnosť jadrových zariadení	154
CHEMICKÉ RIZIKOVÉ FAKTORY	157
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	157
Monitoring cudzorodých látok	157
ENVIRONMENTÁLNE ZÁŤAŽE	160
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	160
Súčasný stav environmentálnych záťaží a ich riešenia	160
HAVÁRIE A ŽIVELNÉ POHROMY	161
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	161
Havarijnú zhoršenie kvality vôd	161
Havarijnú zhoršenie kvality ovzdušia	162
Požiarovosť	163
Povodne	163
GENETICKÉ TECHNOLOGIE A GENETICKY MODIFIKOVANÉ ORGANIZMY	164
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	164
Používanie genetických technológií a geneticky modifikovaných organizmov	164
STAROSTLIVOSŤ O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	166
ENVIRONMENTÁLNE PRÁVO	166
POSUDZOVANIE VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	167
INTEGROVANÁ PREVENCIA A KONTROLA ZNEČISŤOVANIA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA	168
PREVENCIA A NÁPRAVA ENVIRONMENTÁLNYCH ŠKÔD	169
PREVENCIA ZÁVAŽNÝCH PRIEMYSELNÝCH HAVÁRIÍ	170
ENVIRONMENTÁLNE HODNOTENIE A OZNAČOVANIE PRODUKTOV	171
ENVIRONMENTÁLNE MANAŽÉRSTVO A AUDIT	174
ZELENÉ OBSTARÁVANIE	176
ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA	177
KOMPLEXNÝ ENVIRONMENTÁLNY MONITOROVACÍ A INFORMAČNÝ SYSTÉM	178
ENVIRONMENTÁLNA EKONOMIKA	179
MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA	190
ZOZNAM VYBRANÝCH POUŽITÝCH SKRATIEK	193
TEXTY K OBRÁZKOM	195

Názov

SPRÁVA O STAVE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY V ROKU 2011

Vydavateľ

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
 Námestie Ľudovíta Štúra 1, 812 35 Bratislava
Slovenská agentúra životného prostredia
 Tajovského 28, 975 90 Banská Bystrica

Editori

RNDr. Jozef KLINDA, Ing. Zuzana LIESKOVSKÁ a kolektív

Spolupráca

Sekcie a samostatné odbory MŽP SR, Centrá SAŽP, ŠÚ SR, MPAV SR, MDVaRR SR, ÚJD SR, MK SR, MH SR, MV SR, MZ SR a ostatné inštitúcie uvedené ako zdroje informácií

Fotografie

Juraj Bobula, Zuzana Butášová, Ivona Cimermanová, Ľuboš Čačko, Jozef Klinda, Adriana Kušíková, Andrea Luptáková

Grafika

Martina Ridzoňová, SAŽP Banská Bystrica

Tlač

EUROART, Banská Bystrica

Vydanie

I.

Náklad

300 ks

Rozsah

200 strán

ISBN 978-80-88833-57-4

19.

ISBN 978-80-88833-57-4

